

УДК 336.748.12(477)

Підкова Ірина

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя (Україна)

ІНФЛЯЦІЯ ТА ЗМІНИ У КУПІВЕЛЬНІЙ СПРОМОЖНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Pidkova Iryna

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil (Ukraine)

INFLATION AND CHANGES IN THE PURCHASING POWER OF THE POPULATION IN UKRAINE DURING THE WAR

Інфляція — це економічний процес, що характеризується загальним зростанням цін на товари та послуги в економіці протягом певного періоду часу. Вона вимірюється у відсотках і може відображати зміни в купівельній спроможності національної валюти. Інфляція є важливим індикатором економічної стабільності та здоров'я країни, адже високі темпи інфляції можуть призвести до зниження реальних доходів населення, зростання бідності та соціальної напруженості [1].

Інфляція є однією з основних економічних проблем, з якими стикаються країни, що переживають військові конфлікти. В умовах війни в Україні інфляційні процеси особливо гостро відчуються, оскільки зростання витрат на оборону, руйнування інфраструктури та порушення ланцюгів постачання товарів значно впливають на економічну ситуацію в країні. Одним із найбільш важливих наслідків інфляції є зниження купівельної спроможності населення, що веде до скорочення реальних доходів людей і змін у їхніх споживчих звичках. Це створює серйозні соціальні та економічні наслідки, особливо для найбільш вразливих верств населення.

На момент початку повномасштабного вторгнення Україна вже мала споживчу інфляцію на рівні 10% рік-до-року (р/р). У лютому 2021 року ціни на споживчі товари та послуги були на 10% нижчими, ніж у лютому 2022 року. Через російське вторгнення темпи зростання інфляції сягнули свого піку у жовтні 2022 р. - 26,6% р/р. Причинами цього стали прямі наслідки війни: порушення ланцюгів постачань, зростання виробничих витрат бізнесу, руйнування виробництв. Крім того, додатковий тиск на інфляцію також спричинив масовий друк гривні Нацбанком для покриття дефіциту бюджету: у 2022 році НБУ надрукував 400 млрд грн (\$12,5 млрд), на які придбав урядові військові облігації [4].

Завдяки стабілізації економічної ситуації, діям НБУ та відмові від фінансування бюджету шляхом друку гривні, наприкінці 2022 року і впродовж усього 2023 року темпи інфляції вдалося опанувати. Рекордні врожаї 2023 року також вплинули на сповільнення інфляції.

Проте, літня посуха 2024 році, дефіцит електроенергії, брак працівників та вичерпання впливу значних минулорічних урожаїв у 2024 році інфляція стала знову пришвидшуватися.

Інфляція у лютому зросла до 13,2% у річному вимірі, але темпи зростання сповільнюються вже третій місяць поспіль [4].

У лютому продовжували дорожчати продукти - ціни зросли на всі категорії, крім цукру. Найбільше за місяць подорожчали яйця (+3,5% за місяць). Ціни на всі продукти залишаються суттєво більшими, ніж попереднього року.

Для того, щоб впливати на інфляцію, НБУ використовує основний монетарний інструмент - облікову ставку. Облікова ставка опосередковано впливає на те, під який відсоток банки дають бізнесу та населенню кредити та під який відсоток залучають депозити.

З 7 березня НБУ ще підвищив облікову ставку до 15,5%, щоб розвернути інфляційний процес та домогтися його уповільнення у 2025 році. За оцінками НБУ, прискорення інфляції у лютому тривало. НБУ очікує, що інфляція має повернутися на траєкторію сповільнення в другому півріччі та знизитися до однознакового рівня наприкінці 2025 року.

На даний момент дохідність облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) залишається вищою в реальному вимірі за рівень інфляції, що дозволяє інвесторам зберігати і навіть примножувати свої кошти, захищаючи їх від знецінення [4].

Вплив інфляції на купівельну спроможність населення є значним і багатограним. Зниження реальних доходів, зростання цін на основні продукти і послуги, а також зміна споживчих звичок призводять до суттєвих змін у поведінці споживачів та загальному рівні життя. Уряд та економічні організації повинні враховувати ці фактори при формуванні політики, спрямованої на контроль інфляції та покращення добробуту населення. Ефективні стратегії можуть допомогти зменшити негативні наслідки інфляції та забезпечити сталий економічний розвиток [1].

Зниження купівельної спроможності є складною та багатогранною проблемою, що потребує комплексного підходу з боку уряду, Національного банку та інших економічних організацій. Своєчасні й ефективні стратегії можуть мінімізувати негативні наслідки інфляції та забезпечити сталий економічний розвиток навіть в умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Інфляція: Вплив на купівельну спроможність населення. BeeCredit. URL: <https://beecredit.com.ua/inflyacziya-vplyv-na-kupivelnu-spromozhnist-naselennya/> (дата звернення: 09.04.2025).
2. Краузе О., Голда Н., Тимошів М. Зміни поведінки споживача в умовах війни. / Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, цифровізація та інновації: монографія /за ред. д.е.н., проф. О. А. Сороківської. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2024. С. 492-503. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/46506>
3. Краузе О.І. Дослідження поведінки споживачів та методів формування споживчого попиту / Маркетинг 4.0: стратегічні імперативи та сучасні тенденції]: колективна монографія /за аг ред. д.е.н., доц. В.А. Фаловича. – Тернопіль: ФОП Шпак В.Б., 2021. – С. 89-122. (351 с.)
4. Самойлюк М. Трекер економіки України під час війни. URL: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/> (дата звернення: 09.04.2025).